

Թինէ տայիր Բուսուճաթ էմանէթի ճանկայինտէն պազը թէտապիր իթ- թիխազ գրլընմը տըր, իշպու թէ- տապիրին խազինէնի ճէլլէնէ մէ- նաֆիի աղիմէսի օլաճազ տըր:

— Իսաթամանի տախիլինտէ Պար- թըն գաղապը քէօյիլէրին աշար միւ- թէգիմէրինին հազգարգ մուամէլէ- լէրինտէն շիքեաեթ, վէ պու միւ- թէգիմէրին պօրճարընըն իքի միս- լինի քէնտիլէրինտէն իսթէմէքտէ օլտուգլարընը պէնտէն իթտիքէրի զազէթալարըն ճիւմէի ըիվաեթըն- տան տըր:

— Խաւէթի նամ խասթախանտէտէ պուլունան գատընլարըն ըէֆաճը հա- լէրի իշին լազըմ օլան պազը էշեա- նըն նօգսան օլտուղու մալիւմիւ սէ- նիլէ ի հազըթի Բատիշահի օլտու- ղունտա, պու նօգսանլարըն իքմալ իտիլմէսի իշին իգթիլա իտէն մէպ- լաղըն խազինէի խասսա նէզարէթին- տէն իթանընա իրատէի Շահանէ շէ- ըէֆաաաա պուլունուլ տուր:

— Ժանտարմա վէ բօլիսին թէն- սիգի իշին իթթիլազ օլունաճազ թէտապիրին ըաթօլթօսուլուն թան- գ, մէ մէմուր օլան գօմիսիօն էվլէթի կիւն Իուրուշէմէտէն Եէնիքէօյի գատար թէ իթիլ վէ թէտգիթ, նի իքմալ իթմիլ, վէ Էվլէթի կիւն տախիլ քէօյիլ թալուս իշն թէտ- գիգէ պաշաճըն տըր:

Իսկիւտար միւթէսարընը Պահ- ըի բաշա հազըթիլէրիլէն Ջապթիեէ նէզաթէթի միւթէթիլի ումումիսի Պօնէն էֆէնտի Ջապթիեէ նէզարէ- թի թարաֆընտան, վէ Պիւ Եիք տէ- ըն տայիրէնի պէլէտիեէսի միւտիլի ճէմալ պէյ, վէ սէրմիւհէնտիսի Մէհէմմէտ պէյ Շէհիր էմանէթի ճանկայինտէն իշպու գօմիսիօն մէ- մուր օլմուշար տըր:

Պէշիքթալ վէ Օլթաքէօյ ճիհէթ- լէրի էն սօն թէֆթիլ իտիլէնէքէր տըր:

— Բիրէտէ վազը տէվլէթէ աշիտ պիր արսանըն ճամի ինչասը իշին մէճճանէն թէրքի խուսուսուսա տա- յիր Եունան ըէլիսի վիւքէլասը Մ. Թրիգուրի Եունան բարաւմէնթօսու- նուն մայիսի բուսինին իշինէ կիւնքի իճթիմանտէ պիր լայիհա թադտիմ իթմիլ տըր:

— Սօֆիա վէ Բուսուճաթ Պանգը Օսմանիլին պիրէր չիւպէսի քիւշաթ օլունաճազը Սօֆիատան հազըլըն օր:

— Պօեանանէհրի հազըլընտա Պա- պը Ալի իլէ Գարատաղ հիւքիւմէթի պէշինտէ ախիլէն գարարաշտըրը- լան սուրէթի թէսվիեէ մուհիլինտէ Շօթարատա իպթիտարի իտիլէնէք օ- լան ամէլաթանէզարէթ իթմէքիւգ- ըն պիր գօմիսիօն թէշիլօլընմըն տըր:

Պու գօմիսիօնտա իքի նէֆէր էր- քեանը հազըլ գապիթի պուլունմագ- տա տըր:

— Մօնթիէօր Օրիանթալ զազէ թաւընտա կէօրիւմիւլ տիւր:

Աթիաթէթի թէլէկրաֆնամէլէր Տէ- ըրիսատէթտէ ալազ օլունմուշ տուր:

Պաղտատ, 2 յունիս. — Պաղտատ- տա վէ ճիվարարընտա անվալը սըհ- հիեէ մէմուլ օլունաճազ սուրէթ- տէ տըր: Մայիսի էֆրէնի 29 թա- ըրիլի սօն իշէկրաֆնաման պէրու Պէլէտտէն հիւ պիր խապէր ալընմա- միշ տըր:

Տիւարպէր, 21 մայիս. — (Բուսի) Մայիսի բուսինին 1900 թարիլիլէ Մարտին միւթէսարընընտան ալը- նան պիր թէլէկրաֆնամէ մու ճիպին- ճէ, ճէգիլէ միւլհազաթընտան Սէլ- վանիեէ նահիլէսի տախիլինտէ Հա- սատ գարիեէսիտէ, մայիսին 17 սին- տէ 1 քիլի էօլմիւլ վէ 2 քիլի իլլէթ- թուլունուլ, վէ պիր հապթիա զար- ֆընտա 20 վէֆիեթ վազու պուլ- մուշ տուր:

Պու վազըլար իւղէրինէ, Հէրզիլ նէհրի իւղէրինտէ վազ իտիլմիլ օլան գօրտօն, գարիեէսի մէքիւքէնին էօթէսին թէմտիտ իտիլմիլ տըր: Խապէրի մէքիւք, հիւքիւմէթի մա- հէլիեէ ճանկայինտէն միւթէսարընը- լըզա թէպիլ գրլընմըն տըր: Բուսի մայիս 20 թարիլիլէ գալմագամտան ալընան իքինի պիր թէլէկրաֆնա- մէտէն, զիքը օլունան քէօյաէ գու- հուր իտէն իլլէթին գօլէրա օլտու- ղու անլաշըմըն տըր: Թէտապիրի լա- ղըմէնին իճրասընա նէզարէթ իթմէ- սի իշին գալմագամա իճապ իտէն թալիլիեէսի իթտիլ:

— Ֆրանսանըն Մօն տըր Բիլէթէ տէ- նիլէն էմանէթ սանտըլարըն Եօլուն- տա, Տէրիսատէթտէ, իգմիլտէ, Սէլանիքտէ վէ Պրուսատա էմանէթ սանտըլարըն իհտաուր իշին հիւքիւ- մէթի Սէնիլէտէն ըալիսաթ իսթի- տա իտիլմիլ օլունա, պուլունա չարթ- նամէսինտէքի պիր պէնտ պազը միւշ- քիլաթա թէսատիլի իթմիլ իտէ տէ, միւշքիլաթ մէքիւք պէր թարաֆ իտիլմիլ տըր: Մատտէ էմանէթ սան- տըլընտան ալընան մէպալ թէէ- տիեէ իտիլմէտիլինտէ, գօնուլունա օլան բէհիլին սանտըլ թարաֆըն- տան սաթթըլապիմէսինտէ տայիր օ- լունա, իսթիլազ իսթիտաւընտա պուլունանլար, էվլէթէ խապէր վէրմէքիլին պու հազըլ իճրա իթ- մէք իսթէտիլէրի հալտէ, հիւքիւ- մէթի Սէնիլէտէ պու խուսուսա ու- սուլէն պօրճուր եա էվլէթէ իսթարը քէլիլիեէ իտիլմէսի մէգպուրիեէ- թիլին թալէպիլմիլ, վէ իշպու չարթ- իսթիլազ իսթիտաւընտա օլանլար թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր:

— Սամաթիատա շիտտէթլէ իճրաի հիւքիւ իթմէքտէ օլան գըզըլ խաս- թալըլը քեամիլէն միւնտէֆի օլմուշ տուր: Մէրճիլին թադտիմ օլու- նան ըաթթըլթօլարտան անլաշըլտըլը- նալէօրէ, Սամաթիատա 128 նուֆուս պէլլէթէ թուլունուլ, եալընըլ իշն վէֆաթ իթմիլ տըր:

— Ֆիլիպէտէ չըգան Ֆիլիքթօրիս զազէթալ, հիւքիւմէթի Սէնիլէտէ ալէլիլտէ մուգիլը պիր իսան գուլանտըլընտան, մէմալիքի Շա- հանէեէ տուլունուլ մէնն իտիլմիլ տըր:

— Կէլէն կիւն Եէնի-քէօյաէ, մա- հէլիլ պէլէտիեէսին վէ Բուսի քի- լիսէսինին պաշը պօլուգ թուլունուլ պաճըլարը արասընտա գանլը պիր միւտարէպէ վուգու պուլունա, իշ- լէրինտէն իշիւ աղըրճա եարալան- միշ տըր:

— Իրանտա Քիւմանշահ եազընըն- տա վազը Տէրաթէհան գալիեէսին- տէ վէպալ պազըրի իլլէթի գուհուր իթտիլիլ, յունիսի էֆրէնի 20 թա- ըրիլիլէ թէհրանտան ալընան պիր թէլէկրաֆնամէտէն անլաշըլմըն տըր:

— Մագթուլ Բիֆաթ պէլին բէ- տէրի օլունա, Սէլանիքտէ պուլունան Ոհմէտ պէյ էվլէթի կիւն շէհրի- միլէ մուվաալլէթ իթմիլ, վէ մախ- տուլունուլ ֆաճիլալընտա վէ- ֆաթընը խապէր ալաղընտա, քէ- տէրինտէն նաշի խասթալանմիշ տըր:

— Պու կիւնլէրաթ Թէքիտաղընա խալի եազմուր եազարագ, պիր վա- գըլմտան պէրու տէվամ իտէկէլէն գուրագըլը պէպէպիլլէ մահուլա- թըն մահվ օլաճաղը հազըլընտաքի գօրգուլունա պէրթարաֆ իթմիլ տըր:

ՀԱՎԱՆՔՆ ԱՂԸՐԸՂԸ

Ճօղրաֆիա տէրսի ալմիշ օլանլա- ըա մալիւ տիւրքի, քիւրբէյի ար- ղըն հէլ թարաֆընը, 60 տան 80 քի- լոմէթրօնա գատար եիւքսէքիլէտէ վէ եախօտ էնիլիքտէ հալա իհաթա իլլէմէքտէ տըր, վէ պիր քիլօմէթ- ըօնուն եիւքսէքիլիլ տէ, 150 արշըն գատար տիւք օլտուղունտան, եիւգ իրմի պին ալըն գատար տէմէք տըր: տահա ալըք սէյլէնէլիմ, եա- նի, պիր առէմ, տիւնեանըն հէր գանդի թարաֆընտա պուլունաճազ օլա, վիճուր իւղէրինտէ էն աղը եիւգ պին ալըն եիւքսէքիլիլտէ հալա պուլունագտա, վէ քէնտիսի տէ մէքիւք աղըլըլըն ալթընտա պու- լունմագտա տըր: Շէօյլէ քի, օրթա պիր հիսապ իւղէ, պիր առէմին իւղէրինէ, օն իքի պին օգգաեա եա- գըն պիր հալա աղըլըլըն պալմագտա տըր: Լաքին չու տախի պիլինէպիլիլ քի, հալանըն աղըլըլըն, հէր եէրտէ վէ հէր վազըլ միսի տէլէնտէ օլմանըլ, իլա թէպտիլ օլմագտա տըր: մէսէլա, տիւգ պիր օլաաա պու- լունմագըլ իլէ, եիւքսէք պիր տաղ թէրէսինտէ պուլունմագըլտա պիւ- եիւք ֆարգ վալ տըր: Օլաաա պու- լունան պիր առէմին իւղէրինտէ, տաղ թէրէսինտէ պուլունան առէմին իւ- գէրինտէքի առէմին հալաաընտան, տաղըն եիւքսէքիլիլ նիսպէթինտէ զիեաաա հալա պուլունմագտա օլ- տուգտան, վէ եախօտ տաղ թէրէ- սինտէքի առէմին, տաղըն եիւքսէք- լիլի նիսպէթինտէ էքսիք պիր հալա ալթընտա օլտուգտան պաշգա, հա- վանըն աղըլըլըն, եէր եիւղիւնտէն եիւքսէթիլիլտէ, խաֆիֆիլէնմէքտէ օլ- տուղունտան, թապիլաթըլա օ- վաաաքի վէ տաղտաքի առէմին իքի ճիհէթէ տախի հալանըն աղըլըլըն վէ խաֆիֆիլիլ թէհիսիլիլ ալթընտա պուլունմագտա տըրլար:

(Տէլ-4)

ԻԼՄԻ ՍԷՀԷԹ

Ումուլ էհալիլիլ, վէ պիլթապի միլլէթիլիլ իշին, էն զիեաաա էլգէ- միլլէթի օլան իլիմէրտէն պիրի տէ իլմի սըհէթ օլտուղունտան, կէրչի պիր գաշ տէֆալար, պիր խըլտմէթ իթմէք նիլլէթիլլէ, եա նալլէն եա թէրէսինտէն պազը մալիւմաթլար ի- թաաընա պաշալմիշ, վէ կէրչի, մէմ- նունիլլէթ զուհուրա կէլտիլինի կէօ- ընմէտիլիլտէն, մա թէհիսիլիլ, սարթընապալ իթմիլ իտէքտէ, չուսօն վազըլթալար, աղաղլար իւղէրինտէ, մէքիւք իլմէ տայիր պիր արգու վէ պիր զալթէթ էսէրի կէօրմէքտէ օլ- տուղունմագտան, վէ եախօտ, էյլէ

զանն իթտիլիլտէն, թէքարէն պաշալմագըլըն էհէմիլլէթտէն աաա իթմիլիլ տըր:

ՀԱՎԱ

Քիւրբէյի աղըլըլըն քեամիլլէն հա- վա իհաթա իթմէքտէ, վէ քէնտի թէհիսիլիլ, հէր մախուգ իւղէ- ընտէ իպրազ իլլէմէքտէ տըր: տի- մէք տըրքի, հէր առէմ, էկէրքէն- տի սըհէթինի իսթէր իտէ, հալա- նըն չու աթիտէքի հալլէրինտէ տիգ- գաթ իլլէմէլի տըր:

1. Հալանըն աղըլըլըլըն, եանի վիճուտուն իւղէրինտէ պալմաաըլըն տէրէնտէն:

2. Թէքթիլլէն:
3. Սըճաղըլըն տէրէնտէն:
4. Ըլըլըն:
5. Էլէքթիլլէն:
6. Նէմիլլէն:
7. Հարէքթիլլէն, եանի ըիւգ- կեաա:

Քէզալիք հալաեա գարըլմագտա օլան վէ հալաաա հաալ օլմագտէ պուլունան շէյլէր տախի տիգգաթ օլունմագըլըն էհէմիլլէր:

Պու խուսուսլար հազըլընտա աղըլը իթալի մալիւմաթ իտէլիմ:

ՆԱՏԻՐԷ

Հէքիլիք էյլընէնլէրին էօլիլլէ- ըի բարալաեաաազ, ալաղլարը տէլլէրտէն զիեաաա էիլթիլլէտէ իթմէլլէրի էլգէմ օլտուղունտան, վէ սահիպիլլէ էօլիլ պուլունմագըլտա իտէ կիւնլիլլէր պուլունմագըլտաա, Լօնտաաա, էօլիլլէր պուլունա տա սաթմագըլը պիր իշ օլաաընա կէշ- միշ տըր:

Վազթիլլէ, շէհրի մէգպուրտէ, հայտուտուն պիրինին իտալիա հիւքմ օլունտուղունտա, մէրգուլ հայտուտ քէնտի նաշընը, հէքիլին պիրինէ իքի իրաեա սաթար, վէ մէգ- քիւր լիւրալար տա, ճանընն իսթէ- տիլիլ լէզիլ թաաալարա վէրիպ եէր:

Պատէհու վազթիլլէ գրալը թարա- ֆընտան, մէրգուլուն իտալիա թէրսանտէ չաղըլմագըլըն ճէզաաընա թէպտիլ իտիլիլլինտէն, զիքիլ կէ- չէն թապիլլէ լիւրալարընը թալէպէ գալըլըն իտէ տէ, պիլմէիլլէ չու տալա, նէ Եօլաա իսթաա պուլուն:

Քէզալիք Լօնտաաա, 1827 սէնէսի ապրիլի 20 ինտէ, իսթիլ պաշը թէ- միլ առէմին պիրի Եօլաա կիտէրի քէն նիւզուլ իսապէթ իթտիլլինտէն տիւլէր էօլիւր, վէ ճէպլէրինտէ հիւ պիր էվրագ վէ սայիր էմարէ պու- լունմագըլընտան, մէրգուլուն քիմ օլտուղու անլաշըլմագ, վէ հալլլէ պէլէտիեէ թարաֆընտան տէֆն ի- տիլմէսի իգթիլա իտէր: պիրտէ օլ հէնկեաաաա կէնա պիր գատըն, Ոհմաաաա, աաաաա, տիլլէրէք, վէ կէօլլէրինտէն սէլ կիպի եաշար տէօքէրէք գօլուպ կէլտիլիլ, վէ էօ- լիւնիւն իւղէրինտէ տիւլէրէք սարը- լըպ պաեըլտըլը կէօրիլլէր:

Տէրհալ բուհլար եէթիլլէրէք մէրգուլէլլէ աեըլաըլար, վէ ինա- նըպ էմիլլէթ իտէրէք ճէնապէիտէ թէսիլմիլտէրէք, չիլլէր քէնտի ի- միլիլ վէ մահէլլէ իգալմէթին պէնտան իլլէտիլլէն պաշգա, աաաաա, իլլէ

43322	286403	468737	617347	804804	1034211	1261046	1472881	1693982	1834466
3	4	8	8	5	2	7	3	3	7
4	5	9	9	8	3	8	5	4	8
5	292421	40	50	7	4	9	1519551	5	9
51671	2	2	474011	660192	8	5	50	2	1728214
2	3	2	2	3	9	1045572	1281376	3	2
3	4	4	4	4	3	7	4	3	2
4	5	5	5	5	4	8	5	4	3
5	295751	475356	667181	7	5	9	1544232	5	4
89241	2	7	2	8	1090741	80	5	1752006	5
3	3	8	3	9	2	1285351	1561351	7	1846881
4	4	9	4	20	4	2	2	8	2
5	5	60	5	919346	5	3	3	9	3
112511	308176	486311	673616	7	1090966	4	4	10	4
4	7	2	7	8	5	5	5	1753081	1849867
5	8	3	8	9	8	1298106	1565381	2	3
143086	9	4	9	50	9	7	2	3	9
7	80	5	20	945921	70	8	3	4	10
8	331776	486431	681171	2	1104321	9	4	5	1856761
9	7	2	2	3	3	10	5	1762501	2
90	8	4	3	4	4	1325821	1577532	2	3
200176	9	5	4	5	5	2	3	3	4
7	80	497416	5	933098	1105146	2	4	5	5
8	378306	7	697526	9	7	4	5	1770411	1878111
9	7	8	7	100	8	5	1588136	2	2
80	9	9	8	959997	50	1335511	7	3	3
223976	10	519767	30	8	1115176	2	8	4	4
7	418187	8	731326	9	7	3	9	5	1888386
8	8	9	7	960000	8	4	40	1789226	7
9	423256	70	8	970872	9	5	1605696	7	8
80	7	513352	9	3	80	1368821	7	8	9
256786	8	3	80	4	1122846	2	8	9	1891041
7	9	4	740761	5	7	3	9	30	2
8	60	5	2	980601	8	4	700	1801631	3
9	441461	552631	3	2	9	5	1626721	3	4
90	2	2	4	3	50	1402966	3	4	5
259276	3	3	5	4	1163936	7	4	5	1913301
7	4	751911	5	5	7	8	1643282	1805187	2
8	5	5	2	993571	8	9	3	8	3
9	454506	553686	3	2	9	70	4	9	5
80	7	7	4	4	40	1419366	5	90	962546
269006	8	8	5	5	1220361	7	1653931	1824541	7
8	9	9	781861	1015382	2	8	2	3	8
9	10	90	2	3	4	9	3	4	9
10	46	061	617126	3	5	70	4	5	50
277001	2	7	4	1029411	1237186	7	1664906	1830841	1973906
3	3	8	5	2	7	7	9	2	7
5	4	9	804801	3	8	8	9	3	8
286401	5	30	2	4	9	9	10	4	9
2	468736	617346	3	5	90	50	1693981	5	10

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Մանգուլմեմիզ իբի հաճութատան պէ-
րու չըգմամբը տըր, վէ սարը տողու-
սու չըգարըլամամբը տըր, վէ պու տա,
պիթթապի պիլա սէպէպ օլմամբը տըր,
վէ նասըլքի մալիւմ տիւր, պիթիւնի
տէֆա տա տէկիլ տիւր, Չօգլար, քէն-
տի քէյֆիլիւնէ չօգ մանէպար վիթ-
մէքտէ, վէ եսիստ չօգ սէպէպլէր կէօս-
թէրմէքտէ տիւրլէր:

Պէտխաշար իլէ վէ պէտգէպանլար
իլէ իշիմիզ եօգ տուր, օթուզ սէնէլէք
թէքրիւպէմիզ պիլէ քեաֆի տիւր. իմ
տի, սատէ սուրէթտէ սէօյլէրիքէ, հէր
սաաթ բէշին օլան մէսարիֆաթա գար-
չըլք օլմագ իւզը, թաշարարտան,
կիւնիւ կիւնիւնէ չօգ քէրէ բարա կէլ-
մէտիլիւնտէն, թաթիլէ մէճպուր օլ-
մագտանը տըր:

Պու հալի պու գատարճը պէեան ի-
լէ, թաշարարտա պուլուան գաթլա-
րըն, ւա՛ ճանըմ. շիմտի Մանգուլմէ գալ-
տը գալտը տա, պիլիւմ կէօստէքէճէկի-
միզ պիլր գալ մէճիտիլէնէ մի գալտը՝
տիլէէրէք, ագէճ իրսալիւնտէ իհմալ իթ-
մէմէլէրիւն, պու միւնաթպէթլէ, թէք-
րարէն ընճա իտէրիզ:

Պու տէֆա, Մանգուլմէմիզի հէմ հէր
կիւն վէ հէմտէ մէմիւն օլուանագ
պիլր սուրէթտէ չըգարմագլք արգու
վէ նիւնէթլիւն, պիլր գալ սէնէլէր մու-
վիլիւք իթմիլ օլուպ, վէ շիմտի իսէ
սահիպ իթմիլեազը պուլուանտուղու Մէճ-
մուայի Արապարը նէշը իլէմէքտէ պու-
լուան թօլալեանէ Էֆ. իլէ պիլր նէվի
իթթիֆագ հասըլ իլիմիլ օլուգլուանու-
տան, իշիլէ պու կիւնտէն տէֆամէ պաշ-
լամըլք տըր, վէ հաթթա, սըրֆ Ագ-
գայիլն օլարագ հաթթա տա պիլր նիւ-
խէ տէ ֆազլա չըգարմագլք տըր:

Հաթթատա իւշ նիւսիւն եէրիւնէ իբի
միլիւնտէն զիւտտէ վիթէճէկիմիզ ճի-
հէթլէ, պիլթթապի մէսարիֆիմիզ արթ-
մըլ օլուպ, վէ գաթթէն զաղէթա օգու-
եան գաթթարըն սանըլ տա մահտուտ
պուլուանտուղուտան, մէճպուրի սէնէվի
ֆիւթթընա, եալընը պիլրէր իբիլէր
մէճիտիլէ գամընա մէճպուր օլուգլու-
տուր, շէօյլէք, պուլուտան պէօյլէ, կէ-
րէք պուրա վէ կէրէք թաշարար իշին,
սէնէվի գըլմէթի 8 մէճիտիլէ օլուպ,
վէ իլտէն նիւսիւնտէ տէ 20 բարաեա
սաթթըլմագ տըր:

Ապօնէ օլան գաթթարա, եիւնէ Սէֆա-
լէթի Լօստրա իբրամէն վէրիլէճէք օլ-
տուղուտան, վէ տօրտիւնէի ճիլտի
պիլր այտան իբմալ օլանգլընտան, ար-
թիլք անտէն սօնրա տիկէրլէրիլէ պիլ-
լիքտէ կէօստէրիլէճէկիւնի, աֆիլք տի-
լէէրէք պէեան իտէրիզ:

Միւթէնա հալմաիս խուսուսուստ
հիշ պիլր լաեղըլ զաղէթատան կէրի
գալընմաղըլտան պաշգա, միւթիտ միլ-
լի պէնտլէրէ տէֆամ օլուգլուտան պաշ-
գա, Մուրապեան վարթարան պատ-
մութիւնու այնէն տէրճ օլուանագ, վէ
իլմի սըհէթէ, վէ թէպապէթէ, վէ լէ-
թայիլի վէ էմսալի միւթիտ մալիւ-
մաթլար իթասընա տալի իգտամ ի-
տէճէկիլ տիւր: Պիլ քէնտի վազիլիմիզի,
մէհմա էմէնէ իֆաեա չալըլմագլըմըլ-
տան, զաղէթամըլ օգուեան գաթթար
թարաֆընտան տալի, իզհարը զայրիլ
վէ համիլիլէ ճիմմիլ պուլուանտուղու
ընճա իտէրիզ:

Ագէճ իրսալիւնէ հիմմէթ իթմէնէ
գաթթարըն զաղէթալըլ քէսիլէճէք
տիւր:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՆ ԿԱՐԺԱՐԱՆԱՅ
ԵՒ
ՄԻՒԹԱՐԱՆԱՆ ԱՐԱՅՈՑ

Ի Ս. ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ ԹԷՌԴՈՐԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Պ. Ռ. ՆԱՏԻՐԵԱՆԻ

Ի ԲԱՐՔ

1866

ՀԱՅՈՐ Ա

1

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԿԱՐԺԱՐԱՆԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Մագուլմէ մի ծնողն Աղայ Մամուկի Մու-
րապար. — Երթ անոս ընդ հօրն ի Բիթր-
փարապի, մի անտի ի Վիսիլի. — Ողի-
նորն ի Հեթիկ. — Փեպայման Աղայ Ե-
ղայապար, մի կարգի ի միւսն կապալա-
տար. — Թաղթը անոս ան Հայր Նիկողո-
սոս Բողայեան. — Կապիւն մի փոթոսն յաւ-
տանց:

Բարեացապարտ Հայրն որոց և աղ-
քատաց ազգիս և յաւերթ յիշատակաց
արժանին Աղայ Մամուկի Մուրապար
եան ծնալ յԵրթիկ, որ է Թո-
գաթ, յամի Տեառն 1760. Հայր նորա
Աղայ Մուրապար Մարում Մուրապարն,
ընիկ Երթիկի էր ծնողեան, և մայրն
Բէկպալ տիկին՝ զուսար Միքայէլի
Հաղեանց Երթիկիցի:

Նախահայր ազգատոհմիս Մուրապար Ա-
ղայեան կարգեալ էր ի Երթիկեան
արքայէն Պարսից վերակացու գաղթա-
կանութեան Հայոց վարեցող ինմանէ
յամին 1606 ի հինն Ջուղայէ յԱսպա-
հան, և Մէլիք անուամբ պատուալ:
Սորա որդի էր Աղայեան, սորա Աղայալ,
սորա Պարսիսիս (կամ Սարում), և սո-
րա Մուրապար Մարում՝ Հայր մերոյն Սա-
մուկի:

Այն ինչ յարբուսն հասանէր պատա-
նին Սամուկի, Հայր նորա չուեաց գնաց
ընտանեօքն հանդերձ ի կոստանդնու-
պօլիս՝ իբրեւ ի խնդիր գործոյ և վա-
ճառաշահութեան: Սակայն իբրեւ ետես
եթէ ոչ ըստ իւրոցն ըզմից և ընդար-
ձակութեան մտացն յալողէ նմա ան-
գանօր, եթող զընտանիսն ի մայրաքա-
ղաքին Օսմանեանց, և առեալ զերկուսն
որդիս իւր զհարապետ և զՍամուկի,
էանց յաշխարհն Մաճառաց ի քաղաքն
Փեթրովարտան, ուր էին ի ժամանա-
կին քանի մի տունք Հայոց:

Անդ ծանօթացեալ ընդ հոգիւնց առն
Հ. Կարապետի վարդապետի Մարտի-
րոսեան ի միաբանութենէ Միթարեան
Հարց որ ի Վենետիկ, յանձն արար առ
ժամն ի խնամս դաստիարակութեան
նորա զորդիս իւր ի վարժս Հայ քերա-
կանութեան: Եւ ի հնգամեայ ժամա-
նակի կալոյ պատանեացն անդանօր՝
այնչափ բարեոք յանձնաճեալ խնամե-
ցան նոքա ի պատուական առաջնորդէ
անտի իւրեանց, զի յամենայն կեանս
իւրեանց զովութեամբ մեծաւ խօսէին
գնմանէ:

Բայց հօր պատանեացն Պ. Մարտի
Մուրապար չգտեալ և անդ յաջողու-

թիւն բաղդի, խորհեցաւ գնալ ի Հնդկիս՝
ուր երթեալն էր երեւմն վաճառակա-
նութեամբ: Եւ ընկալեալ ի Հ. Կարա-
պետէ գիր յանձնարարական առ Գեր-
Ստեփաննոս Միլիոնեան Աբաթ վանաց
սրբոյն Ղազարու, ուղեւորեցաւ յամին
1773 երկուցուք որդւոք իւրոք հան-
դերձ ի Վենետիկ: Անդ գտեալ հիւրա-
սէր ասպնականութիւն՝ մտերմացաւ
ընդ միաբանս վանացն: Եւ յետ աւուրց
ինչ անց ի թրքստ, և անտի յԱղեքսան-
դերս և ի Հնդկիս. բայց հասեալ ի
Սուրաթ հիւանդացաւ և վախճանեցաւ
և թողեալ անդէն որդւոցն զհայրն՝
մտին ի նաւ և անցին ի Մատրաս առ
բարեկամ հօրն իւրեանց Աղայ Գրիգոր
Շէհրիման:

Սորա ժողովեալ զերկուսն պատանիսն
առ իւր, յետ սակաւ աւուրց առաքեաց
զհարապետ ի Կալիպթա առ վաճառա-
կան ոմն ի ծանօթից իւրոց հանդերձ գը-
րով յանձնարարութեան. իսկ զՍամուկի
առ իւր կալաւ ի վարժս վաճառականու-
թեան: Եւ նա իւրովն զգաստ և եռան-
դուն գործունէութեամբ ժրացեալ յա-
ռաջողէմ գտաւ ի սակաւ ժամանակի:
Քանզի վաճառաւ մարգարտի երթե-
ւեկեալ նորա ի Սինեացոց աշխարհ՝
շահի բաւական արծաթ, իբրեւ քսան և
հինգ հազար ուլի, և այն ի սակաւ ինչ
ժամանակի:

Տեսեալ Աղայ Երթիկեան Ռաֆայէլի
զյառաջադիմութիւն Պարոն Սամուկի
Մուրապար ի վաճառականութեան նորա՝
վարկ մեծ կալնու գնմանէ, և զնէ ի մտի
փեսայացուցանել զնա ի դուստր իւր
Աննա:

Ջնոյն խորհուրդ տայ նմա և Հ. Պո-
ղոս Մեհերեան:

Ի ժամանակի մահուան կնոջ Աղայ Եր-
թիկայ Ռաֆայէլի և որդւոցն նորա
զդուստր իւր ամուսնացուցանել և գնալ
ի Լոնտոն՝ Պարոն Սամուկի Մուրապար
ի Սինեացոց աշխարհ լինի: Գրէ առ նա
Աղայ Երթիկեան Ռաֆայէլ և կոչէ զնա
ի Մաթրաս, և փեսայացուցանէ զնա ի
դուստր իւր Աննա, այլ և կարգէ զնա
իւր կտակալատար միանգամայն և գոր-
ծակալ ամենայն ընչից իւրոց, և ապա
եկանէ ի նաւ զնա ի Լոնտոն:

Ի վախճանել Աղայ Երթիկեան Ռա-
ֆայէլի ի ճանապարհի անդ, և ի լսել
զայն Պարոն Սամուկի Մուրապար, սկսա-
նի սա այնուհետեւ գրել թուղթս առ
Հ. Նիկողայոս Բողայեան ի Լոնտոն,
տալովնմա ծանօթութիւն զկտակէ հան-
գուցելոյն, և հրաւիրելով զնա ի Մաթ-
րաս, առ ի խորհել և ի գործ գնել ըզ-
կամս հանգուցելոյն, զհարուցումն դա-
րոցին, և առ Պարոն Աղեքսանդր և առ
Պարոն Յովհաննէս Ռաֆայէլեան ի լը-
րուան ցանկութեան իւրում, ըստ հե-
տեւեալ օրինակացի:

Պատմիք թղթոց Աղայ Սամուկի Մուրա-
պար առ Հ. Նիկողայոս Վ. Բողայեան:
«Գերայարդոյ Տեառն Հ. Նիկողայոսի
Բողայեան վարդապետի Միթարեան
ի Լոնտոն:

«Ի յունվարի 19 և ի 26ին գրեցի յար-
գութեանդ զամենայն ինչ զորս կախի
ի կարողութենէ մերմէ: Այժմ այս ինչ
կամիմ ծանուցանել յարգութեանդ, զի
եղբորմաճ հոգի Աղայ Հեղվարթըն խօ-
սի ի ներ կտակին ի վերայ հաշուի
միոյ ողորմածութեան և յառաջադ-
րութեան իւրոյ, զորս գրեալ էր յա-
տուկ թղթի ասելով. «Ջոր ինչ ի յայ-
ւում հաշուի գումարեալ գտանիցի,
«Կամք իմ են զի դնիցի ի գանձարանն
«Կուսկանու», (1) և տարեկան եկամուտն
«տացի թարգմանել և տալի ի հայ բար-
«բառ Հոռովմէական պատմութիւն 16
«հատոր ին-օթթալօ, և Հնոց պատ-
«մութիւն 13 հատոր, ին-օթթալօ՝ ի
«Պարոն Ռօլէնէ արարեցեալ»:

«Որպէս (ասէ) միջնորդութեամբ վե-
րապատուութեանդ, յառաջագոյն տու-

«եալ է վասն գործոյ 8000 (2) ուլի
«այժմ եւս միջնորդութեամբ յարգու-
«թեանդ, յետ աւարտելոյ գործոյս,
«վերոյիշեալ հաշուէն զոր ինչ քանա-
«կութեամբ եկամուտ որ ելցէ՝ տացի
«վասն շինութեան կամ հաստատութեան
«դպրատան՝ միջնորդութեամբ և գոր-
«ծածութեամբ յարգութեանդ, և գա-
«րատուէն լինիցի ի ներքոյ պաշտպա-
«նութեան քո ի կենդանութեան քու
«և յետ այնու կարես նշանաւորել տի-
«բէքթօր կամ գործածող կամ պաշտ-
«պանի վասն դպրատան:

«Որպէս օրինակ գրեցելոյն եդի ի գը-
«րիս Անկիլիական լեզու երկայնելով թէ
«մի լիցի իմացուած բանիս ոչ իցեմ գը-
«րեցեալ հայկական բանիւ կատարեալ-
«պէս, որպէս զի հայրութիւնն քոյ այ-
«դր առաւելապէս ծանիցես զիմացուած
«նորա, վերջապէսորդ գրեցելոյ ողոր-
«մած հոգոյն ի հաշուի անդ գտանի 7309
«հոն 32 ֆանամ 27 կաշ զոր ի կտա-
«կականտարացն ձեռնագրեցեալ հաստա-
«տեցաք պատուելի Կօրտուռն ընդ ի վե-
«րայ բանիս յառաջագործութեան գրոյն,
«որ եղեւ իբրեւ մասն կտակի ողորմած
«հոգոյն:

«Նասն որոյ, Վ. Հայր, յոյժ հարկա-
«ւոր տեսանեմ զգալուստ յարգութե-
«անդ, քանզի նախ գալստեամբ քով բա-
«րիս առնես զաւակաց ողորմած հոգւոյն՝
«բերելով զնոսա ընդ քեզ. երկրորդ-
«պէս վերոյսացեալ դրամոցն կարգա-
«դրելոյ աստ: Քանզի եթէ այդք զնիցի
«կուսկանու, միայն 100 ին 4 և կա մ
«3 եկամուտն լինի. և եթէ աստ 10 ին 9՝
«(Շարաճակնի)

ՍԱՐԱՓԻԵԷ

ԻԱՆՔԱՆ ՊՈՐՈՒՄԱՐ

Գալաթա 24 Մայիս

Գ. ուսուցիչ 23 Գալ. Գ. Գ.	24 08 1/2
Գ. մայիս այլը 24 տուպը Գ. Գ.	24 00
Իւնի-ֆիլ Գալ. մայիս Գ. Գ.	—
Իլիլի Գ. Գ. Իսթիֆայ	43 00
Գ. Գ. Գ.	26 00
Գ. Գ. Գ.	24 20
Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	84 75
Ալլալ Գալիլի	6 00
Բագոր	00 10
Հիլալ Գ. Գ.	20 00

ԳԱՆԳԱ ԱԳՈՒՄԱՐ

Գր. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	10 00
Սիւսալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	7 25
Սիւսիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	5 03
Թրամիլ	4 92 1/2
Սիւսիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	5 04
Ա. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	—
Սիւ. Ս. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	100 Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.
Պիլեալ Մէլիսիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	108 12
Միլիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	100 00
Պիլիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	103 20
Ալլալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	103 20
Պալլալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	0 10 00
Գալլալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	000 00
Ինիլիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	110 11
Յրանսըլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	87 28
Բօլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	90 35
Գրիլիլ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	54 45
Գալլալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	07 90
Իսթիֆայ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	00 00
Սալալ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	39 38
Էօյլլէ Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.	59 36

(1) Գումարանեա տիմէք տիւր:

(2) Պիլր բուրի իբի պուլուք ֆրանք տըր: